

Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο / International Conference

**Η απαγόρευση
διακρίσεων
στην πράξη** | **Applying non
-discrimination
law**

Παρασκευή 3 (έναρξη 10.00 πμ)
& Σάββατο 4 Μαρτίου 2017 (έναρξη 9.00 πμ)

Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Θεσσαλονίκης (Τσιμισκή 29)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ*

Ιστοσελίδα συνεδρίου: <http://nondiscrimination.law.auth.gr/>

Χορηγός Συνεδρίου:

Χορηγός Επικοινωνίας:

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑ Α.Ε.
ΑΘΗΝΑ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

*Οι ώρες του προγράμματος θα τηρηθούν αυστηρά

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Παρασκευή, 3 Μαρτίου 2017

10:00 - 10:30 Σύντομοι χαιρετισμοί

10:30 - 13:00 **Συνεδρία Α΄:**

«Απαγόρευση διακρίσεων στο Ιδιωτικό και Εργατικό Δίκαιο»

Προεδρεύων: **Αριστείδης Καζάκος**,
Ομ. Καθηγητής Εργατικού Δικαίου, Νομική
Σχολή Α.Π.Θ.

Διακεκριμένη ομιλήτρια: **Aileen McColgan**,
Καθηγήτρια Δικαίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων,
Νομική Σχολή King's College, Λονδίνο
**Πρόσφατα ζητήματα στο δίκαιο απαγόρευσης
διακρίσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης:
εργατικό και ιδιωτικό δίκαιο**

Ομιλητές:

Δημήτριος Γούλιας, Δ.Ν., Δικηγόρος,
Εντεταλμένος διδασκαλίας Τμήματος
Νομικής Δ.Π.Θ.

**Οι διακρίσεις σε βάρος εργαζομένων με
ψυχική νόσο κατά το δίκαιο της ΕΕ**

Παναγιώτης Μπουμπουχερόπουλος,
Δ.Ν., Δικηγόρος

**Η (ηθική) παρενόχληση στην εργασία ως
προσβολή της αξιοπρέπειας και ως διάκριση**

Δημήτριος Κουκιάδης, Δ.Ν., Δικηγόρος,
Εντεταλμένος διδασκαλίας, Νομική Σχολή
Πανεπιστημίου Φρανκφούρτης

**Ρατσιστικός λόγος, ρητορική μίσους,
προσβολή προσωπικότητας μέσω Διαδικτύου:
Η αντιμετώπιση του ζητήματος από το ΕΔΔΑ
και τα όρια εφαρμογής του άρθρου 10 της ΕΣΔΑ**

13:00 - 14:00 Διάλειμμα για ελαφρύ γεύμα και καφέ

14:00 - 16:00 **Συνεδρία Β΄:**

**«Νέες εξελίξεις στη θεωρία της
απαγόρευσης διακρίσεων»**

Προεδρεύων: **Άγγελος Στεργίου**, Καθηγητής
Δικαίου, Κοινωνικής Ασφάλισης, Νομική
Σχολή Α.Π.Θ.

Διακεκριμένη ομιλήτρια: **Lisa Waddington**,
Καθηγήτρια Ευρωπαϊκού Δικαίου Αναπηρίας,
Πανεπιστήμιο Maastricht

**Εύλογες προσαρμογές για άτομα με
αναπηρία: τμήμα του δικαιώματος στην
ισότητα και τη μη διάκριση**

Ομιλητές:

Γεώργιος Γεραπετρίτης, Αν. Καθηγητής
Συνταγματικού Δικαίου, Νομική Σχολή Ε.Κ.Π.Α.

**Θετικές δράσεις ή θετική διάκριση;
Προς μια νέα αντίληψη ισότητας**

Δέσποινα Αναγνωστοπούλου, Αν. Καθηγήτρια
Ευρωπαϊκού Δικαίου, Έδρα Jean Monnet
Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

**Ο διαπολιτισμικός διάλογος ως εργαλείο
κατά του ρατσισμού**

Δημοσθένης Λέντζης, Λέκτορας Δικαίου
της Ε.Ε., Νομική Σχολή Α.Π.Θ.

**Οι πολλαπλές διακρίσεις στο δίκαιο της
Ευρωπαϊκής Ένωσης: νεότερες εξελίξεις**

16:00 - 16:30 Διάλειμμα

16:30 - 18:30 **Συνεδρία Γ΄ :**

**«Απαγόρευση Διακρίσεων και
Ανθρώπινα Δικαιώματα»**

Προεδρεύων: **Κωνσταντίνος Γώγος**,
Αν. Καθηγητής Διοικητικού Δικαίου, Νομική
Σχολή Α.Π.Θ.

Διακεκριμένη ομιλήτρια: **Κυριακή Τοπίδη**,
Επικ. Καθηγήτρια, Νομική Σχολή Πανεπιστημίου
Λουκέρνης, Αν. Διευθύντρια του Center for
Comparative Constitutional Law and Religion
**Θρησκευτική ορατότητα και απαγόρευση
διακρίσεων στην Ευρώπη: Αλληλαγή
παραδείγματος;**

Ομιλητές:

Ιφιγένεια Καμτσίδου, Αν. Καθηγήτρια
Συνταγματικού Δικαίου, Νομική Σχολή Α.Π.Θ.,
Πρόεδρος του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας
Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης
**Η αρχή της μη διάκρισης, οι θετικές διακρίσεις
και η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων**

Στέργιος Κοφίνης, Δ.Ν., Πρωτοδίκης
Διοικητικών Δικαστηρίων, Εντεταλμένος
Διδασκαλίας Νομικής Σχολής Α.Π.Θ.
**Η ιθαγένεια ως ύποπτος λόγος διάκρισης -
Επεκτείνοντας την προστασία κατά των
διακρίσεων στους πολίτες τρίτων χωρών**

Κυριακή Παυλίδου, LL.M., Υποψ. διδάκτωρ,
Νομική Σχολή Freie Universität Βερολίνου /
Fabienne Bretscher, Υποψ. διδάκτωρ,
Νομική Σχολή Πανεπιστημίου Ζυρίχης
**Θρησκευτική έκφραση στο χώρο εργασίας
ενώπιον του ΕΔΔΑ και του ΔΕΕ: Διακρίσεις
εις βάρος της ελευθερίας της θρησκείας
ως θεμελιώδους Δικαιώματος;**

18:30 - 18:40 Σύντομο διάλειμμα

18:40 - 19:10 **Κεντρική ομιλία του Συνεδρίου**

Προεδρεύων: **Αντώνιος Μανιτάκης**,
Ομ. Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου, Νομική
Σχολή Α.Π.Θ., Κοσμήτωρ της Σχολής Νομικών
και Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου
Νεάπολης Πάφου, τ. Υπουργός Εσωτερικών
και Διοικητικής Μεταρρύθμισης

Κεντρικός ομιλητής συνεδρίου: **Βασίλειος Σκουρής**, Ομ. Καθηγητής Διοικητικού Δικαίου, Νομική Σχολή Α.Π.Θ., τ. Πρόεδρος του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Η απαγόρευση των διακρίσεων ως βασική προϋπόθεση της ευρωπαϊκής ενοποίησης

Σάββατο, 4 Μαρτίου 2017

09:00 - 11:00 **Συνεδρία Δ΄ :**

«Η εφαρμογή της απαγόρευσης διακρίσεων στην πολιτική, ποινική και διοικητική δίκη»

Προεδρεύουσα: **Χριστίνα Δεληγιάννη-Δημητράκου**, Καθηγήτρια Συγκριτικού Δικαίου, Νομική Σχολή Α.Π.Θ.

Διακεκριμένος ομιλητής: **Oliver Tolmein**, Λέκτορας Ιατρικού Δικαίου, Πανεπιστήμιο του Göttingen, Δικηγόρος, Αμβούργο
Αντιμετωπίζοντας τις διακρίσεις στο δικαστήριο - εργαλεία, στρατηγικές και τα όριά τους

Ομιλητές:

Lilla Farkas, Ειδική Ερευνήτρια του Migration Policy Group, Υποψ. Διδάκτωρ στο European University Institute, Φλωρεντία
Δικηγορώντας υπέρ της φυλετικής ισότητας στην Ε.Ε.

Νικόλαος Χατζηνικολάου, Δ.Ν., Πανεπιστημιακός Υπότροφος Νομικής Σχολής Α.Π.Θ., Δικηγόρος
Πρόκληση και αντιμετώπιση διακρίσεων στο πλαίσιο του μηχανισμού της ποινικής δίκης: κατασταλτικά και δικαιοκρατικά όρια

Ευάγγελος Αγγελόπουλος, LL.M., Δικηγόρος
Οικονομική ανάλυση του δικαίου κατά των διακρίσεων - Δικονομικές εκφάνσεις

11:00 - 11:30 Διάλειμμα

11:30 - 13:30: **Συνεδρία Ε΄ :**

**«Η κατάσταση των διακρίσεων
στην Ελλάδα σήμερα»**

Προεδρεύων: **Αντώνιος Τσαλαπόρτας**,
Πρόεδρος Εφετών, Πρόεδρος του Τριμελούς
Συμβουλίου Διεύθυνσης του Εφετείου
Θεσσαλονίκης, Διευθυντής Κατάρτισης
και Επιμόρφωσης Πολιτικής και Ποινικής
Δικαιοσύνης της Εθνικής Σχολής Δικαστικών
Λειτουργών

Ομιλητές:

Μιχαήλ Πικραμένος, Σύμβουλος της
Επικρατείας, Επίκ. Καθηγητής Διοικητικού
Δικαίου, Νομική Σχολή Α.Π.Θ.

**Απαγόρευση διακρίσεων και δημόσια
λειτουργήματα: Το Συμβούλιο της
Επικρατείας και η ερμηνεία των εθνικών και
ενωσιακών κανόνων**

Κωστής Παπαϊωάννου, Εκπαιδευτικός -
Ιστορικός, τ. Γενικός Γραμματέας Διαφάνειας
και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, τ. Πρόεδρος
της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του
Ανθρώπου

**Καταπολέμηση των διακρίσεων σε χώρα
υπερηφάνως ομοιογενή και δημοσιονομικώς
ασφυκτιώσα**

Γεώργιος Αγγελόπουλος, Επίκ. Καθηγητής
Κοινωνικής και Πολιτικής Ανθρωπολογίας,
Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας Α.Π.Θ.

**Η ετερότητα ως προϋπόθεση και ως
αποτέλεσμα του περί διακρίσεων λόγου**

Ιωάννα Τσίγκανου, PhD, Διευθύντρια Ερευνών
στο Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών

**Έντονες διακρίσεις στο πεδίο της
επιχειρηματικότητας: Η περίπτωση της
επιχειρηματικότητας των Μουσουλμάνων
Μεταναστών και των Ρομά στην Ελλάδα
της κρίσης**

13:30 - 14:30 Διάλειμμα για ελαφρύ γεύμα και καφέ

14:30 - 16:30 **Συνεδρία Στ΄**

Στρογγυλή τράπεζα:

«Πώς θα ενσωματώσουμε τις διατάξεις κατά των διακρίσεων στην καθημερινή πρακτική των εφαρμοστών του δικαίου;»

Συντονιστής: **Ανδρέας Τάκης**, Επίκ. Καθηγητής Φιλοσοφίας και Μεθοδολογίας του Δικαίου, Νομική Σχολή Α.Π.Θ.

Ομιλητές:

Κωνσταντίνος Τσιτσελίκης, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Πρόεδρος της Ελληνικής Ένωσης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και του Πολίτη

Καταπολεμώντας τις διακρίσεις: ένας άπιαστος στόχος;

Vera Egenberger, Ιδρύτρια και Επίτιμη Διευθύντρια της Μ.Κ.Ο. "Bureau for the Implementation of Equal Treatment e.V." (BUG), Βερολίνο

Ενσωματώνοντας το δίκαιο της μη διάκρισης στην καθημερινή πρακτική των νομικών και των ακτιβιστών της κοινωνίας των πολιτών: η εμπειρία της Γερμανίας

Καλλιόπη Λυκοβαρδή, LL.M., Βοηθός στον Συνήγορο του Πολίτη, στον Κύκλο Ίσης Μεταχείρισης

Καταπολέμηση των διακρίσεων: ο ρόλος και οι προκλήσεις για τους εθνικούς φορείς προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης

16:30 - 17:00 **Συμπεράσματα συνεδρίου**

Λίνα Παπαδοπούλου, Αν. Καθηγήτρια Συνταγματικού Δικαίου, Έδρα Jean Monnet Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου και Πολιτισμού, Νομική Σχολή Α.Π.Θ.

PROGRAMME

Friday, March 3, 2017

10:00 -10:30 Opening and welcome speeches

10:30-13:00: **Session A´:**
**«Non-discrimination in private
and labour law»**

Chair: **Aristidis Kazakos**, Professor em.
of Labour Law, Aristotle University
of Thessaloniki

Keynote speaker: **Aileen McColgan**, Professor
of Human Rights Law, Dickson Poon School
of Law, King's College of London; member of
Matrix Chambers, London and Geneva
***Recent themes in non-discrimination law
across the EU: labour and private law***

Speakers:

Dimitrios Goulas, PhD; attorney-at-law;
Adjunct lecturer of Labour Law, Democritus
University of Thrace

***Workplace discrimination against people
with mental illness in EU law***

Panagiotis Mpoupoucheropoulos, PhD;
attorney-at-law, Athens

***The (moral) harassment in the workplace
as violation of the right to dignity at work
and as discrimination***

Dimitrios Koukiadis, PhD; attorney-at-law;
Adjunct lecturer, University of Frankfurt
***Racist speech, rhetoric of hatred, violation
of the rights of free speech and personality
through internet: The confrontation of these
issues by the ECtHR, and the limits of
application of Art. 10 of the ECHR***

13:00-14:00 Light lunch and coffee break

14:00-16:00

Session B´:

**«New theoretical developments
in the field of non-discrimination»**

Chair: **Angelos Stergiou**, Professor of Social Law, Aristotle University of Thessaloniki

Keynote speaker: **Lisa Waddington**, Professor of European Disability Law, Maastricht University

Reasonable Accommodation for Persons with Disabilities: Part of the Right to Equality and Non-Discrimination

Speakers:

Georgios Gerapetritis, Associate Professor of Constitutional Law, National and Kapodistrian University of Athens

Positive action or positive discrimination? Towards a new perception of equality

Despina Anagnostopoulou, Associate Professor - Jean Monnet Chair, "New dimensions in European Legal Studies", University of Macedonia

Intercultural Dialogue as a tool against racism

Dimosthenis Lentzis, Lecturer of EU Law, Aristotle University of Thessaloniki

Multiple discrimination in European Union law: recent developments

16:00-16:30

Coffee break

16:30-18:30

Session C´:

«Non-discrimination: the human rights aspect»

Chair: **Konstantinos Gogos**, Associate Professor of Administrative Law, Aristotle University of Thessaloniki

Keynote speaker: **Kyriaki Topidi**, Senior Lecturer, University of Lucerne; Assistant Director Center for Comparative Constitutional Law and Religion
Religious Visibility and Non-Discrimination in Europe: A paradigm shift?

Speakers:

Ifigeneia Kamtsidou, Associate Professor of Constitutional Law, Aristotle University of Thessaloniki; President of the National Centre for Public Administration and Local Government

The principle of non-discrimination, positive discriminations and the protection of fundamental rights

Stergios Kofinis, PhD; Administrative Judge of first instance, Adjunct lecturer of Constitutional Liberties, Aristotle University of Thessaloniki
Nationality as a suspect ground of discrimination - Extending protection against discrimination to third-country nationals

Kyriaki Pavlidou, LL.M.; PhD candidate, Freie Universität Berlin / **Fabienne Bretscher**, PhD candidate, Universität Zürich
Religious Expression in the Workplace before the ECtHR and the ECJ: Discriminating Against the Fundamental Right to Freedom of Religion?

18:30-18:40

Short break

18:40-19:10

Conference's plenary speech

Chair: **Antonios Manitakis**, Professor em. of Constitutional Law, Aristotle University of Thessaloniki; Dean of Faculty of Law and Social Sciences, Neapoli University Pafos, Cyprus; former Minister of Interior and Administrative Reform

Delivered by **Vassilios Skouris**, Professor em.
of Administrative Law, Aristotle University of
Thessaloniki; former President of the CJEU
***Non-discrimination as a prerequisite for the
European unification***

Saturday, March 4, 2017

9:00-11:00

Session D´:

«Bringing non-discrimination cases to court»

Chair: **Christina Deligianni-Dimitrakou**,
Professor of Comparative Law, Aristotle
University of Thessaloniki

Keynote speaker: **Oliver Tolmein**, Lecturer
of medical law, University of Göttingen;
solicitor at Kanzlei Menschen und Rechte,
Hamburg

Fighting Discrimination in Court - Instruments, Strategies and their Limits

Speakers:

Lilla Farkas, senior legal policy analyst
for the Migration Policy Group; PhD
candidate at the European University
Institute, Florence

Lawyering for racial equality in the EU

Nikolaos Chatzinikolaou, PhD; Adjunct
lecturer, Aristotle University of Thessaloniki,
Law School; attorney-at-law

The challenge of tackling discrimination within the criminal litigation mechanisms: Enforcement and rule of law boundaries

Evangelos Angelopoulos, LL.M.;
Attorney-at-law, Athens

Economic analysis of anti-discrimination law - Procedural aspects

11:00-11:30

Coffee break

11:30-13:30

Session E´:

**«Discrimination in Greece today:
challenges for non-discrimination law»**

Chair: **Antonios Tsalaportas**, Presiding Judge at the Court of Appeals of Thessaloniki; Chairman of the Board of Directors at the Court of Appeals of Thessaloniki; Director of initial and continuous training on civil and criminal justice at the Greek National School of Judges

Speakers:

Michail Pikramenos, Counselor of the Council of State, Assistant Professor of Administrative Law, Aristotle University of Thessaloniki
Prohibition of discrimination and public functions: The Council of State and the interpretation of national and E.U. rules

Kostis Papaioannou, former Secretary General of Transparency and Human Rights; former President of the National Commission for Human Rights; History teacher
Fighting against discrimination in a country proudly homogeneous and financially suffocating

Georgios Agelopoulos, Assistant Professor of Social and Political Anthropology, Aristotle University of Thessaloniki
Otherness as a precondition and as an outcome of the discriminatory discourse

Ioanna Tsiganou, PhD; Research Director at the Greek National Centre for Social Research
Acute Discrimination in the Field of Entrepreneurship: The case of Muslim Migrant and Roma Entrepreneurs in Contemporary Greece under Crisis

13:30-14:30

Light lunch and coffee break

14:30-16:30

Session F´

Round-table discussion:

«*Integrating non-discrimination law in everyday practice of jurists and NGO activists*»

Moderator: **Andreas Takis**, Assistant Professor of Philosophy and Methodology of Law, Aristotle University of Thessaloniki

Speakers:

Konstantinos Tsitselikis, Professor of Human Rights, University of Macedonia; President of the Hellenic League for Human Rights
Combating discrimination: an illusory goal?

Vera Egenberger, Founder and honorary Director of the Bureau for the Implementation of Equal Treatment e.V. (BUG), Berlin
Integrating non-discrimination law in everyday practice of jurists and NGO activists: the experience in Germany

Kalliopi Lykovardi, LL.M; Deputy Ombudsperson for Equal Treatment
Combating discrimination: the role and the challenges for National Specialised Equality Bodies

16:30-17:00

Closing remarks

Delivered by **Lina Papadopoulou**, Associate Professor of Constitutional Law, Head of Jean Monnet Chair for European Constitutional Law and Culture, Aristotle University of Thessaloniki

ΔΙΟΡΓΑΝΩΤΕΣ

Τομέας Δημοσίου Δικαίου
και Πολιτικής Επιστήμης
Νομικής Σχολής Α.Π.Θ.

Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα
του Ανθρώπου και του Πολίτη

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ομ. Καθ. Ιωάννης Κουκιάδης (Πρόεδρος)
Ομ. Καθ. Αριστείδης Καζάκος
Καθ. Χριστίνα Δεληγιάννη-Δημητράκου
Καθ. Κωστής Τσιτσελίκης
Αν. Καθ. Ιφιγένεια Καμτσίδου
Αν. Καθ. Λίνα Παπαδοπούλου
Επικ. Καθ. Λευκή Κιοσσέ-Παυλίδου

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΕΣ

Γρηγόρης Βαρδαρινός
Δρ. Δημήτριος Γούλιας (Κεντρικός Συντονιστής Συνεδρίου)
Δήμητρα Ζερβού
Δρ. Ζωή Καρδασιάδου
Δρ. Δημήτριος Κουκιάδης
Δρ. Στέργιος Κοφίνης

Χορηγός Συνεδρίου:

Χορηγός Επικοινωνίας:

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑ Α.Ε.
ΑΘΗΝΑ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ